

zhrpv

Bewoners van Eben Haëzer (Cordaan) bloeien op in de Tuinkamer

Tuin aan Tafel

Even naar buiten gaan... Wat voor velen vanzelfsprekend is, is minder voor de hand liggend voor dementerende ouderen. In woonzorgcentrum Eben Haëzer is het gevoel van een tuin naar de veilige binnenomgeving van een verpleegafdeling gebracht. 'De Tuin aan Tafel is een middel om de mensen in het hier en nu te krijgen'.

Tekst Zena van de Poel Fotografie Sofie van Greevenbroek

Het is een druilerige dag, halverwege januari. Door een zachte periode zijn in de winter al enkele bloemknoppen uitgekomen. Maar naast de paar vlekjes van roze bloesem langs de oprit naar Eben Haëzer van zorginstelling Cordaan, is het buiten grijs. De natuur heeft de winterslaap hervat, maar op de derde verdieping in de Tuinkamer is het altijd een beetje lente.

Wat ooit een standaard zorgkamer was, is nu beschilderd in mintgroen. Kunstgras, een briesje uit het open raam en een tuinradio waaruit koerende duiven klinken, doen je buiten wanen. De Italiaanse jasmijn, die in bloei tot in de gang zijn parfum verspreidt, klimt langs een houten scherm richting de lichtblauwe lucht van het plafond. Om het tuingevoel helemaal af te maken hangt er zelfs wat witte was met grote houten knijpers aan een waslijn.

Met alle zintuigen

Het team van Tuin aan Tafel viel op dat 'buiten' ver weg is in deze zorginstelling, vooral voor mensen op een pg-afdeling op de derde verdieping. Als mensen niet naar buiten kunnen, moet buiten maar naar binnen komen, dachten ze. "We wilden het project in eerste instantie veel groter, bouwkundiger aanpakken", aldus landschapsarchitect Marnix Tavenier. "We besloten dat we eerst moesten kijken naar wat nodig is om verbinding te leggen. En het belangrijkste is dat je

het heel dichtbij brengt, zodat bewoners het met al hun zintuigen kunnen waarnemen." Het fenomeen 'tuin' moest dus beginnen op armlengte, aan tafel. Het effect op de bewoners was iets dat de ontwerpers niet hadden kunnen voorspellen. Tavenier: "Je ziet dat mensen zich opeens vanuit een soort naar binnen gekeerde staat openen, contact zoeken en hun ervaringen delen. Het tuinieren roept herinneringen op. Mensen zorgen ook graag voor iets. Ze worden dan niet geconfronteerd met hun beperkingen. Door deze tuinervaringen kan men verbinding maken met zichzelf en anderen, dat is heel belangrijk. Tuin aan Tafel raakt de zingeving, het verbetert de kwaliteit en betekenis in de leefomgeving voor mensen met dementie."

Mobiele tuinkar

Alle activiteiten binnen de Tuinkamer zijn afgestemd op de doelgroep. Bloemschikken op schoot wordt mogelijk door een krat met vaasjes erin. De tuinradio met vogelgeluiden roept veel herinneringen op, zoals die van dagen op het strand bij het gekrijs van meeuwen. Theedrinken van zelfgeplukte muntblaadjes kan uit een mooi ouderwets bloemenservies. En de mobiele tuinkar, oorspronkelijk een maaltijdwagen, zit vol met spullen om de tuinerervaring naar de verschillende huiskamers te brengen. "Al zijn ze in eerste instantie wat huiverig om bijvoorbeeld met de handen in de aarde te gaan, een kwartier later zijn ze lekker bezig", aldus Tavenier.

**'ALS MENSEN NIET NAAR BUITEN KUNNEN,
MOET BUITEN MAAR NAAR BINNEN KOMEN'**

Zorgomgeving

Ook zonder de handen vies te maken is er genoeg te doen in de Tuinkamer. Het doet tevens dienst als rustkamer, voor mensen met of zonder pg-indicatie. Volgens Tavenier is het succes van de Tuinkamer dan ook niet enkel te danken aan de activiteiten die geboden worden. "Ik denk dat dat deels komt omdat je in zo'n kamer de zorgomgeving uitschakelt. Er is echt een ander soort sfeer." Dit beaamt verzorgende Tineke Kuijer: "Al is het een pg-afdeling, als je het over de Tuinkamer hebt, begrijpen de mensen waar het over gaat. Ze weten waar ze dan naartoe gaan, dat vinden ze heel leuk. Ze komen ook voldaan terug." Voor zowel de bewoners als de medewerkers is de kamer ook een plek om tot rust te komen. "Het leeft gewoon. Ik hoop dat het zo blijft."

Tijm en oregano

'Genoten van de frisse lucht, en de geuren van muntblaadjes in de thee.' Dit is te lezen in het logboek, waarin wordt bijgehouden wat er beleefd

wordt in de Tuinkamer. Van alle zintuiglijke prikkels zijn het vooral geuren die in staat zijn om intense herinneringen en gebeurtenissen op te roepen. Tavenier: "Toen we kruidenbakken op de tuinkar vervoerden, rook het op de gangen heerlijk naar tijm en oregano. Dan hebben mensen echt zoiets van 'Hé, wat gebeurt hier?' Dat is het grootste cadeau eigenlijk, dat mensen er blij van worden." ☞

PROJECT

Het project Tuin aan Tafel was onderdeel van 'The Art & Science of Dementia Care', een ontwerpend onderzoek in opdracht van het Stimuleringsfonds van de Creatieve Industrie en zorginstelling Cordaan. Het concept is ontwikkeld door landschapsarchitect Marnix Tavenier, creatief onderzoeker & ontwerper Helma van Rijn, architect Beatrice Montesano, meubelproducent Thereca-Kees Luijendijk en geestelijk verzorgster bij Cordaan Paula Irik.

ZHRPV

ZHRPV staat voor zien, horen, ruiken, proeven en voelen. In deze rubriek komen initiatieven van zorginstellingen aan bod waarbij de zintuigen van zorgbehoevenden worden geprikkeld ten behoeve van hun welbevinden.

